

Dette kan ovenikøbet yderligere underbygges ved at gå lidt videre med § 13. Vi så jo ovenfor, at der dér refereres til, at der 15 år tidligere var sket noget mht. overklassens adgang til at købe selvejergods. I august 1362 blev det ene af de 4 Danehoffer, der kendes fra Valdemar Atterdags tid afholdt i Kalundborg.³⁹ Dette skete umiddelbart efter, at Valdemar Atterdag havde styrket sin position ved at slå den hanseatiske flåde v/ Helsingborg og indgå en foreløbig våbenstilstand med Hansestæderne.

I sommeren 1361 var han travlt optaget med Gotlands erobring og i sommeren 1363 er der intet, der tyder på, at Valdemar har holdt større møder, og fra engang om efteråret til det følgende efterår var han på en større udenlandsrejse.⁴⁰

Vi kan så slutte cirklen med at fastslå, at der altså er ganske overordentlig stor sandsynlighed for, at den ovennævnte retsnorm vedr. de privilegeredes køb af selvejerjord stammer fra Danehoffet i Kalundborg i august 1362.

Knud Prange: Lokalhistorien i dagens kulturliv – nogle kætterske overvejelser

I det første hæfte som Lokalhistorisk Institut udgav i sin serie: Småtryk, var jeg af den mening at den lokalhistoriske arbejdsmark var præget af en »herlig frugtbarhed«. Det var i 1970. Når jeg har givet mit oplæg i dag undertitlen: Nogle kætterske overvejelser, så skyldes det ikke at jeg har fortrudt min gamle karakteristik. Der er stadig en overvældende frugtbarhed, og den er såmænd også gennemgående herlig, men den er næppe uden problemer, og jeg tror de vil voxe sig større i de kommende år.

Men først lidt om frugtbarheden. Vi har i Danmark ca. 140 kulturhistoriske museer, hen ved 300 lokalhistoriske arkiver og omkring 90

lokalhistoriske foreninger. Og det er vel at mærke kun dem der er tilsluttet deres respektive landsorganisationer. Navnlig af foreninger er der nemlig adskilligt flere. For arkivernes og foreningernes vedkommende kan man få et levende indtryk af aktiviteterne ved at læse deres fælles kvartalsskrift: Lokalhistorisk Journal. Lad mig tage et par eksempler fra det nummer der udkom for små 2 måneder siden. Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver har afholdt kursus om lokalhistorie i undervisningen, og foreningernes sammenslutning har haft kursus med emnet: Mennesker i landsbyen. En statusrapport om forholdene i Vestsjælland kan fortælle, at der nu findes en lokalhistorisk forening i hver eneste af områdets kommuner, og at disse foreninger har travlt med at arrangere foredrag, vise film og lave udstillinger. Om andre foreninger hedder det, at de er ivrigt optaget af at indsamle arkivalier, lave busture, holde kursus i dansning af lanciers, hvis de da ikke er i gang med at lave fotoregistreringer af gamle ejendomme eller landsbymiljøer. Dertil kommer at flere og flere foreninger udgiver periodiske medlemsskrifter. I én kommune har den lokalhistoriske forening haft 4 arbejdsløse i gang i 9 måneder, og nu udkommer der 4 bind om stedets historie 1841–1920, og i en anden forening har man arrangeret et stort friluftsskuespil med historisk emne. Endelig er hovedstaden og de tilgrænsende amter ved at lægge op til en af de store indsamlinger af foreningsarkiver, som i disse år ruller hen over hele landet. Derved reddes hundreder og atter hundreder af arkiver fra tilintetgørelse.

Også for museernes vedkommende er aktiviteten stor og alsidig. Ikke mindst i forbindelse med anlæg af ledninger for naturgas bliver der i disse år gravet i landets undergrund som aldrig før, men der bliver også indsamlet, optegnet og registreret. Men dertil skal så lægges hele formidlingsarbejdet, dels gennem bøger og tidsskrifter, dels ved udstillinger og endelig via museumspædagogernes samarbejde med skolerne, hvor lokalhistorie i dag

39. DD III, 6 nr. 199–205, Hude (n. 36) s. 149, 159.

40. D. Schäfer: Die Hansestädte und König Waldemar von Dänemark 1879 s. 576ff, 580ff; note til DRB III, 6 nr. 193; DD III, 6 nr. 40, 69; S. Tägil: Valdemar Atterdag och Europa, 1962 s. 235f, 278.

spiller en større rolle end vel nogen sinde tidligere.

Og alt dette er jo kun en del af det lokalhistoriske arbejde. Også på universiteterne og de statslige arkiver er aktiviteten stor. Et vidnesbyrd herom er bogen: »Nye strømninger i dansk lokalhistorie«, som en gruppe historiestuderende ved Århus Universitet udgav sidste år. Bogen indeholder blandt andet afsnit om dansk lokalhistories forhold til Leicesterskolen og Annales-skolen, oversigter over byhistorie og forskning i folkelige bevægelser på lokalt plan, om etnologi og studiet af lokal kultur og om arbejdererindringer. Det sidste afsnit af bogen hedder: Dagliglivsdokumentation og historieformidling – på vej mod en ny lokalhistorie?

Disse emner viser lidt om bredden i synspunkterne og vidner om at der er god kontakt til nabovidenskaber og beslægtede discipliner. Der er også grund til at understrege, at det er de studerende selv der har taget initiativet til denne bog, selv om den er skrevet af lidt, eller meget ældre fagfæller. Ved de 3 gamle universiteter er der det sidste 1½ år skrevet i hvert fald 42 specialer (hovedopgaver) med lokalhistorisk sigte. Der skulle altså ikke være grund til at bekymre sig for fremtiden.

Lokalhistorie er i Danmark anerkendt som et videnskabeligt fagområde med mange aktive og dygtige udøvere. Der er også en folkelig baggrund herfor. Medlemmerne i de forskellige foreninger tælles i titusinder, nye foreninger og arkiver oprettes stadig, og de synes at blomstre med et væld af aktiviteter. Hvis man analyserede TV, radio, aviser og ugepresse, ville man se at historie – og ikke mindst lokalhistorie – har en smuk placering i massemedierne. Set fra et lokalhistorisk institut er der god grund til at være taknemmelig over alt dette. Det er altid morsomt at arbejde i medvind, og den brede lokalhistoriske interesse i befolkningen er en stadig opmuntring. Men netop derfor må man ikke være blind for problemerne.

Et af problemerne tager gerne sit udgangspunkt i det evigt aktuelle – men stadig uløste spørgsmål: Hvad er lokalhistorie? Det udvikler sig hurtigt til et spørgsmål om den profes-

sionelles lokalhistorie contra amatørens lokalhistorie, eller ligefrem til en debat om den professionelle contra amatøreren. Sådan gik det med den debat Johs. B. Thue startede i *Heimen* i 1979; i Danmark har vi haft en lignende debat i årene efter 1976 (Kjærgaard 1976, Prange 1978 og 1980, Just 1980), og i de to sidste numre af *Heimen* for 1982 er der lagt op til en meningsudvexling efter de samme linjer. Odd Stensrud mener her at der er noget galt med den redaktionelle linje af *Heimen* – tidsskriftet bringer intet for græsrodderne (Stensrud 1982). Helge Salvesen, der er redaktør, svarer blandt andet at lokalhistorie *både* er en akademisk disciplin og en folkelig bevægelse (Salvesen 1982). Han vil nok snart få en fornemmelse af at han har sat sig mellem to stole. Det fik jeg i hvert fald, da jeg hævdede at lokalhistorie *dels* har en værdi i sig selv, og *dels* har en opgave over for den almene historie. Med den slags synspunkter (som jeg vil kalde afbalancerede) får man let skæld ud fra to sider, men det udelukker nu ikke at Salvesen og jeg kan have ret.

Jeg skal ikke benægte at der *kan* foreligge nogle reelle modsætningsforhold, men en debat herom kan let få nogle over- og undertoner, som ikke altid er frugtbare. Når jeg alligevel vil trække nogle hovedsynspunkter op, er det fordi jeg tror de vil få betydning for os i fremtiden.

Der har været talt en del om at skrive lokalhistorie »på lokalsamfundets egne præmisser«. Nu er præmisser nok ikke noget heldigt ord, da det i denne forbindelse kan betyde nogenlunde alt mellem himmel og jord, og jeg har svært ved at forestille mig, hvordan et helt lokalsamfunds præmisser ser ud. Jeg vil tro man skal skrive lokalhistorie som man nu engang kan, og som man kan forsvare, og det er vel for en stor del også det, man hidtil har gjort. Hvis man vil vurdere lokalhistoriens indhold, muligheder og placering fremover, så var det måske en god idé om man undersøgte lokalhistoriens udvikling i dette århundrede og prøvede at gøre en aktuel status. Jeg vil tro, det kunne være et godt emne for det næste nordiske, lokalhistoriske seminar. For Danmarks vedkommende foreligger der efterhånden en række undersøgelser (en del

udført af mine studenter) over den væsentlige del af den lokalhistoriske litteratur, som de ca. 20 amtshistoriske årbøger udgør. Det viser sig nu, at allerede i de første årbøger, der stammer fra århundredets begyndelse, tegnede de professionelle historikere sig for ca. 10% af sidetallet – en andel der længe var ret konstant. Præster og seminarieuddannede lærere skrev godt 40%, akademikere i øvrigt ca. 12%.

Fra starten og frem til 1978 har amtsårbøgerne publiceret ca. 162.000 sider, skrevet af ca. 4.000 forfattere. Det lyder som var der tale om en ret bred kreds af lokalhistoriske forfattere, men man har hidtil overset et vigtigt forhold. Der er nemlig nogle ganske få forfattere der har spillet en helt dominerende rolle. 146 forfattere (eller mindre end 4% af samtlige bidragydere) har skrevet ikke mindre end knap 44% af siderne. Altså 146 stærkt produktive lokalhistorikere fordelt over 75 år – og det er måske ikke så meget endda. Inden for denne gruppe er der tilmed en lille kreds på 12 forfattere, der tegner sig for godt 12% af det totale sidetal (Lindhardt og Olsen 1982). På den baggrund er det slet ikke så mærkeligt, at det vi (måske med tvivlsom ret) har betragtet som den klassiske lokalhistoriker »læreren og kirkesangeren... er forsvundet i krudtrøgen efter uddannelsesexplosionen i 1960-erne og 1970-erne« – som Salvesen skriver – og som også Kåre Lunden gjorde opmærksom på i den første norske debat (Salvesen 1982, s. 83 og Lunden 1980, s. 317). Det er måske også typisk at de to der har talt lokalsamfundets sag i Heimen-diskussionerne, Thue og Stensrud, begge er cand. philol'er med historie som hovedfag.

Hvad nu end årsagen er, så er udviklingen tydelig nok for de amtshistoriske årbøgers vedkommende. De professionelle historikers andel på de før nævnte 10% er for det seneste 10-års vedkommende steget til 20%, og hertil skal endda lægges en helt ny gruppe professionelle, nemlig de studerende (oftest historiestuderende), der nu skriver 5% af sidetallet (Lindhardt og Olsen 1982).

Ganske den samme udvikling afspejler sig i bestyrelsernes sammensætning. Sammenligner man amtssamfundenes bestyrelser ved

oprettelsen og i 1978, ser man at antallet af teologer og folkeskolelærere er faldet fra 48 til 32, mens antallet af professionelle historikere er steget fra 3 til 23 og øvrige akademikere fra 14 til 28 (Lindhardt og Olsen 1982). Dertil kommer et andet fænomen, som disse tal kun giver en svag antydning af. En væsentlig del af de amatører, der er knyttet til årbøgerne, foreningerne og institutionerne er, hvad man kunne kalde »professionelle amatører«. Ganske vist har de ikke fået en universitetsuddannelse med historie som fag, men de har ofte fået en videregående uddannelse af en eller anden art (bibliotekarere for eksempel), eller de har uddannet sig inden for det lokalhistoriske område gennem selvstudium eller via de mange kurser der afholdes. Man må heller ikke glemme, at vi efterhånden er ved at blive en nation af studenter. I dag er det ca. 40% af en årgang der bliver studenter i Danmark. I ikke få tilfælde er disse amatører i øvrigt ansat ved en lokalhistorisk institution af en eller anden art og har sådan set historie som erhverv.

Den professionelle – enten han nu har examen i historie eller ej – sætter altså et stadigt stærkere præg på de traditionelle institutioner og foreninger, for fænomenet kendes i højeste grad også fra museumsverdenen, og det er også ved at gøre sig gældende i de lokalhistoriske arkiver. Hvad man kunne kalde den rendyrkede lægmand eller repræsentanten for den folkelige bevægelse spiller en stadig mindre rolle på dette område. Man kan beklage denne udvikling, men den har nu også positive sider.

Muligvis er alt dette allerede nu ved at være forældet tale. Spørgsmålet er, om ikke hele det traditionelle apparat er ved at blive overhalet – i egentligste forstand venstre om?

I en artikel om en af de mange nye – og meget aktive – foreninger skrev den 28-årige Henrik Ingemann: »Vi håber at skabe en forening der er andet og mere end en sammenlutning af bedrestillede borgere, der hvert år modtager en årbog, som uopskåret sættes op på reolen ved siden af sidste årgang!« Ingemann er fuld af fortrøstning til fremtiden: »særlig efter det længe ventede generationsskifte, hvor unge og mere kritiske folk nu har

afløst hvad man kunne kalde den »pensionerede førstelærers« generation, der alt for længe har domineret lokalhistorien, både fysisk og psykisk«. (Ingemann 1979, s. 60 og 52).

Det er synspunkter der ikke står alene. I den tidligere nævnte bog »Nye strømninger i dansk lokalhistorie« skildrer Flemming Mikkelsen den nyorientering der har fundet sted: »Man slutter op om begreber som historisk identitet, historisk bevidsthed, rødder, dagliglivsdokumentation, barfodshistoriker og guerillahistoriker for blot at nævne nogle få«. . . . »Det er ikke kun Sverige og Norge der kan fremvise nye alternative lokalhistoriske initiativer. Danmark – omend i mindre omfang – markerer også tendenser til opbrud fra den etablerede konsensusprægede lokalhistorie over imod en profileret aktionsrettet »miljøhistorie««. (Mikkelsen 1981, s. 185 og 190f.).

Citaterne er vist ret karakteristiske for mange ny lokalhistoriske initiativer. De suger næring af mange rødder: interesse for nærmiljøet, ressourcebevidsthed, nostalgi, modstand mod centralisering, politisk engagement, fremmedgjorthed i et anonymt og industrialiseret samfund, modstand mod store enheder, lige fra storkommunen over multinationale selskaber til det europæiske fællesmarked. Det er kort sagt hele den grønne bølge inden for lokalhistorien.

Da jeg for ca. 15 år siden begyndte at få nærmere kontakt med det norske lokalhistoriske miljø, traf jeg ofte – og med nogen undren – på temaet: lokalhistorie som kulturværn. Under 2. verdenskrig havde historien ganske vist spillet en betydelig rolle som et led i danskernes kulturelle selvbesindelse, men i 1960-erne følte problemstillingen ikke aktuell. Det er den så sandelig blevet siden, og man behøver ikke at være særlig venstreorienteret for at føle sig »Kringssatt av fiender« for nu at citere en sang af Nordahl Grieg – en sang som i disse år synes at blive mere og mere yndet i Danmark. I en sådan situation er det naturligt at gribe tilbage til fortiden og bruge lokalhistorien som kulturværn – ikke blot nostalgisk, men som et våben i kampen for at omforme samfundet. Derfor også de mange

miljøgrupper, beboergrupper og foreninger af mere eller mindre lokalhistorisk tilsnit.

Reaktionen blandt de »etablerede lokalhistorikere« – fagfolk som amatører – har nok været blandet. Nogle er bange for at blive skubbet ud og sat til side. Det ovenfor anførte citat fra Henrik Ingemann kan antyde hvorfor. Andre har – og efter min mening med rette – set alt det nye som en inspiration og udfordring til fornyet og forbedret indsats. I en artikel om arbejdet i et amtshistorisk samfund har Verner Bruhn formuleret nogle tanker om hvordan denne fornyelse kan foregå. Han ønsker i højere grad at inddrage de sidste hundrede års historie (herunder byernes udvikling og erhvervs- og interesseorganisationernes forhold), at forbedre kommunikationerne til samfundets medlemmer og andre interesserede, at have medindflydelse på den fysiske planlægning i amtet og at samarbejde med andre lokale foreninger og institutioner (Bruhn 1981a, s. 261 f.).

Dette er formuleret med en klar forståelse for at disse andre grupper ofte har en anden baggrund, nye organisationsformer og måske andre formål. Når den jyske historiker Steen Busck derfor spørger: »Hvis interesser skal det lokalhistoriske arbejde tjene?« – så svarer Verner Bruhn: »Spørgsmålet er meningsløst, for svaret kan lige så godt være »alles« som »ingens«. Spørgsmålet er formodentlig ment som: Hvordan kan lokalhistorien tjene mine interesser? Sådan spørger den politiske hverver, og han er rede med svaret. Men det er ikke de lokalhistoriske foreningers opgave at svare – den er derimod at give mennesker mulighed for at stille spørgsmål og selv prøve at finde svaret«. (Bruhn 1981b, s. 165 f.).

Svarende til denne grønne bølge på det folkelige plan findes imidlertid parallelle, eller i hvert fald beslægtede bevægelser på det forskningsmæssige område. Adskillige studier i kvindehistorie og arbejderhistorie har således fået en lokalt afgrænset udformning. I nogle tilfælde har afgrænsningen praktiske grunde, men i andre tilfælde er det lokale sigte en væsentlig del af forskningsprogrammet. Det gælder således flere af de projekter der er sat i gang af de nye universitetscentre,

og det gælder de såkaldte folkeforskningsprojekter (man kunne også kalde det studie-kredsarbejde eller på svensk cirkelforskning) som med held er taget op af flere museer. Netop i denne sommer er »Grav hvor du står« udkommet på dansk, så nu kommer der forhåbentlig gang i udforskningen af en lang række arbejdspladsers historie. Men forhåbentlig ikke blot fabrikkers historie, der er også mange mennesker ansat uden for industrien.

Også andre fagområder står lokalhistorien nær i disse år. Det gælder til dels – men endnu ikke i tilstrækkelig høj grad – socialhistorien, men det er udtalt for demografiens og etnologiens vedkommende. Der foreligger en sand overdådighed af bøger og artikler som man alt efter behag kan karakterisere som: demografiske, etnologiske, social-antropologiske, historisk-antropologiske eller lokalhistoriske.

Med denne interesse blandt amatører og i nabo-discipliner burde en lokalhistoriker jo være lykkelig, og jeg vil gerne – igen – understrege min glæde over bredden og intensiteten i arbejdet. Det forhindrer dog ikke at man undertiden kan føle sig »kringsatt«, eller måske endda ligefrem trængt, af venner. Her tænker jeg ikke først og fremmest på de tilløb til fagimperialisme, som undertiden stikker hovedet frem. Nogle af vore nabo-discipliner kan have en tendens til at tro, at metoder og synsvinkler vi som lokalhistorikere nikker genkendende til, er ganske nye og et særkende for netop deres område. Det forekommer mig ikke at være så farligt endda. Der er arbejdsopgaver nok, og vi bør sidst af alle give os til at grave grøfter mellem fagområderne. Kendetegnet for den gode lokalhistorie er vel netop det tværfaglige.

Faren ligger nok langt snarere i, at vi i glæde over al den herlige frugtbarhed kommer til at udvande begrebet lokalhistorie. Hvis alle den grønne bølges lokale aktiviteter, og hvis alle naboområdernes lokalstudier er lokalhistorie, hvad bliver der så af det som Helge Salvesen har kaldt »lokalhistorien som akademisk disciplin?« Har vi overhovedet lov at være her, midt mellem alle de aktive og engagerede amatører og de mange udmærkede specialister?

Man kan godt komme i tvivl. Den tidligere

formand for Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver, A. Strange Nielsen, skrev for nogle år siden, at den vigtigste ting i det folkelige arkivarbejde var, »at de lokalt hjemmehørende personer er accepteret af befolkningen og nyder dennes tillid i en sådan grad, at der sjældent er problemer med at få arkivsagerne i hus... Hvad vil en egnsfremmed, videnskabeligt uddannet person, der af befolkningen betragtes som højt hævet over den gemene hob, kunne udrette ved egen hjælp over for denne side af arkivarbejdet?« (Nielsen 1978, s. 326 f.). Og på det faglige plan er det ikke stort bedre. Vi skal ikke prøve at bilde os ind, at vi på én gang kan være specialister i demografi, etnologi, oral history, kvindehistorie, socialhistorie, arbejderhistorie og adskilligt mere. Det kan måske også være farligt at binde lokalhistorien alt for fast til bevægelser og retninger, der nu er på mode. Her vil jeg gerne understrege, at jeg ikke mener noget nedsættende med ordene: på mode. Demografi, etnologi osv. har klart tilført studiet af lokalsamfundene nye synsvinkler og har udviklet metoder som vil blive stående. Den grønne bølge har også åbnet vore øjne for muligheder og perspektiver som indebærer en berigelse for vores arbejdsområde. Som historikere ved vi imidlertid at forskningen stadig vender sig mod fortiden med nye spørgsmål. Dagens historikere adskiller sig fra tidligere generationers forskere, og det er ikke rimeligt at tro at denne udvikling skulle stoppe netop i 1982.

Derfor er der nok grund til at vi besinder os på, hvad vi hver for sig står for som lokalhistorikere. Vi skal ikke afskære os fra andre, vi skal tværtimod lære af dem og samarbejde med dem. Men vi har vores egen ret til at være med og vores eget grundlag at arbejde ud fra. Med baggrund i en historisk/lokalhistorisk skoling har vi ret til – og mulighed for – at arbejde ud fra vore egne præmisser, og ikke ud fra lokalsamfundets eller ud fra andre fagområders præmisser. Eller som Kåre Lundén skrev: »Skal ikkje bygdebokskrivaren (og jeg vil for egen regning gerne tilføje: lokalhistorikeren i almindelighed) fortelje folk det som *han*, etter beste skjøn, tykkjer det må vere interessant og viktig å vite, og så prøve så

godt han kan å få folket med? Skal han ikkje bruke dei omgrepa og framgangsmåtane *han* meiner trengst for å få sitt fram?» (Lunden 1980, s. 314).

Men vi skal nok i fremtiden legge mere vægt på, ikke blot at forske, men også at *fortælle*, således at lokalhistorien stadig kan forblive en levende og inspirerende del af dagens kulturliv.

(Debatoplæg fra det 4. nordiske seminar i lokalhistorie, august 1982).

Litteratur og noter

- Bruhn, Verner, 1981a, Et amtshistorisk samfund. (Fortid og Nutid, bd. 29, h. 2, 1981, s. 255–68).
 – , 1981b, Lokalhistorie og lokalsamfund. (Nye strømninger i dansk lokalhistorie, Århus 1981, s. 155–68).
 Ingemann, Henrik, 1979, Hvad vil vi med det folkelige lokalhistoriske arbejde? (Fortid og Nutid, bd. 28, h. 1, 1979, s. 50–60).
 Just, Flemming, 1980, Status og muligheder i lokalhistorien. (Fortid og Nutid, bd. 28, h. 3, 1980, s. 436–42).
 Kjærgaard, Thorkild, 1976, Fagmænd og amatører. (Fortid og Nutid, bd. 26, h. 4, 1976, s. 507–15).
 Lindhardt, Grete og Bjarne Mandrup Olsen, 1982, Lokalhistoriens forfattere. En undersøgelse af forfattersammensætningen i de amtshistoriske årbøger. Utrykt speciale til Lokalhistorisk Institut.
 Lunden, Kåre, 1980, Lokalsoga – i kvé eller på viddene? (Heimen, bd. 18, h. 5, 1980, s. 313–17).
 Mikkelsen, Flemming, 1981, Dagliglivsdokumentation og historieformidling – på vej mod en ny lokalhistorie? (Nye strømninger i dansk lokalhistorie, Århus 1981, s. 185–201).
 Nielsen, A. Strange, 1978, Lokalhistoriske arkiver. En folkelig bevægelse. (Festskrift til Johan Hvidtfeldt, 1978, s. 319–29).
 Prange, Knud, 1978, Lokalhistorikeren som forsker og skribent. (Fortid og Nutid, bd. 27, h. 4, 1978, s. 481–96).
 – , 1980, Koncentriske cirkler – kommentar til en lokalhistorisk status. (Fortid og Nutid, bd. 28, h. 3, 1980, s. 442–47).
 Salvesen, Helge, 1982, Tanker omkring redigeringen av »Heimen«. (Heimen, bd. 19, h. 2, 1982, s. 81–86).
 Stensrud, Odd, 1982, Hva er galt med »Heimen«? (Heimen, bd. 19, h. 1, 1982, s. 1–3).
 Thue, Johs. B., 1979, Kva er lokalhistorie? (Heimen, bd. 18, h. 3, 1979, s. 129–37). Andre indlæg i debatten i samme hæfte samt i bd. 18, h. 5 og 7, 1980.

Karl Rønne:

Arkivtjeneste for lokalhistorikere?

Mange store lokalhistorikere og endnu flere små har gennem årene foretaget tidskrævende og bekostelige rejser for at indsamle stof til deres område, men endnu flere har måttet og må endnu afstå fra disse arkivrejser, fordi de hverken har tid eller råd til det. I mindre grad er også arkivalier blevet sendt i dyre domme ud til centralbiblioteker, hvortil så lokalhistorikeren kan rejse hen og studere dem.

Det er et spørgsmål, om der ikke kunne oprettes en eller anden form for arkivtjeneste – eller hvad man skal kalde det – som kunne forsyne lokalhistorikere rundt om i landet med oplysninger (evt. i fotokopi) på grundlag af derom indsendte konkrete spørgsmål.

Herved kunne der samtidig skaffes meningsfyldt beskæftigelse og arkivtræning til – desværre kun få – af de mange magistre, som nu må gå uden arbejde. Der tårner sig unægteligt mange problemer op ved tanken, først og fremmest økonomiske, men reelt set er jo pengene til stede med den understøttelse, den arbejdsløse allerede oppebær, paradoksproblemet er bare, at han/hun ikke må udføre arbejde for dem. Ellers skulle sagen synes ganske enkel: Man etablerer sig som »interessekontor« med et telefonnummer og en rask annoncekampagne, vel i første omgang med sæde i København. I løbet af 2–3 år giver det måske gennem honorarer både beskæftigelse og udkomme, og filialkontorer oprettes i de andre arkivbyer. Men – desværre – et sådant privat initiativ har de gældende bestemmelser sat en solid bom for.

Men der melder sig også en række andre praktiske spørgsmål ved en sådan flyvetanke, de må stå hen, indtil en konkret plan foreligger, ligesom fordele og ulemper ved en »arkivtjeneste« ikke her skal opregnes og vurderes. Kun må det siges, at de, der er i arbejde bør i den nuværende situation ikke have så travlt, at de ikke sætter alle kræfter ind for at kanalisere ledig og kompetent arbejdskraft hen til et ubemandet og efterspurgt arbejdsområde.